

یادداشت

سینما؛ فراتر از پرده، در متن فرهنگ

منوچهر اکبرلو

منتقد سینما

ما عادت کرده‌ایم درباره سینما بیشتر به عنوان یک صنعت حرف بزنیم؛ درباره تولید، فروش، جشنواره‌ها و تعداد مخاطبان. اما سینما پیش از آنکه صنعت باشد، یک ابزار فرهنگی قدرتمند است. شاید هیچ هنر دیگری به اندازه سینما نتواند در این وسعت با مردم ارتباط برقرار کند. سینما تصویر، صدا و قصه را هم‌زمان در اختیار دارد و می‌تواند موضوعی را که بارها درباره‌اش گفته شده، به یک تجربه انسانی تبدیل کند. به همین دلیل سینما می‌تواند فرهنگ بسازد؛ نگاه ما را به خانواده، جامعه، انسان‌های متفاوت از خودمان و حتی آینده تغییر دهد. گاهی یک فیلم بیشتر از ده‌ها پیام رسمی اثر می‌گذارد، چون مخاطب احساس نمی‌کند کسی آمده تا به او درس بدهد. او یک داستان را دنبال می‌کند و در جریان آن، چیزی در ذهنش جا به جا می‌شود.

با این همه، هنوز در بخش‌هایی از ایران سینما وجود ندارد. مردمی هستند که برای دیدن یک فیلم روی پرده باید به شهر دیگری بروند. برای آنها سینما یک انتخاب فرهنگی روزمره نیست؛ یک امکان غایب است. این موضوع را نباید فقط یک مشکل اقتصادی دانست. شهری که سینما ندارد، یکی از فضاهای مهم فرهنگی خود را ندارد. همان‌طور که کتابخانه، موزه یا سالن تئاتر بخشی از زیرساخت فرهنگی یک شهر است، سینما هم باید چنین جایگاهی داشته باشد.

از طرف دیگر، سینما امروز با رقیبی جدی روبه‌روست: صفحه شخصی ما، گوشی، تبلت و لپ‌تاپ فیلم را به خانه آورده‌اند. دیگر لازم نیست برای تماشای فیلم از خانه بیرون برویم؛ کافی است صفحه‌ای را باز کنیم.

اما باید میان «فیلم دیدن» و «سینما رفتن» تفاوت گذاشت. سینما رفتن فقط دیدن یک فیلم نیست. یک قرار اجتماعی است. از خانه بیرون می‌آییم، وارد سالن می‌شویم و کنار آدم‌هایی می‌نشینیم که شاید آنها را نشناسیم، اما قرار است برای چند ساعت یک تجربه مشترک داشته باشیم. در دنیایی که هر روز بیشتر به سمت تنهایی دیجیتال می‌رود، همین تجربه جمعی اتفاق کوچکی نیست. صفحه گوشی می‌تواند فیلم را به ما نشان دهد؛ اما نمی‌تواند جای «با هم فیلم دیدن» را کاملاً بگیرد.

پس اگر قرار است در روز سینما از آینده این هنر حرف بزنیم، فقط نباید نگران ساخت فیلم باشیم. نگران شهری که مخاطب هم ندارد و نسلی که ممکن است سینما را فقط در اندازه صفحه تلفن همراه خود بشناسد. سینمای ایران برای ادامه حیات، فقط به فیلم خوب احتیاج ندارد؛ به سالن، مخاطب و امکان تجربه جمعی هم نیاز دارد. روز سینما شاید بهترین زمان برای یادآوری همین حقیقت باشد: اگر سینما قرار است در فرهنگ جامعه نقش داشته باشد، باید فراوانی چند شهر بزرگ و چند مرکز فرهنگی بیرون بیاید و به یک تجربه عمومی تبدیل شود.

در صنعت سینما، نباید فقط فیلم ساخت؛ بلکه باید امکان سینما رفتن را هم برای مردم فراهم کرد.

«نقطه‌زن» با مشارکت مرکز سیمرغ روی آنتن شبکه دو

برنامه «نقطه‌زن» درباره رقابت نوجوانان در مسابقات موشک‌های آبی، به زودی از شبکه دو سیما روی آنتن می‌رود. برنامه با هدف رقابت علمی و مهارتی نوجوانان ۱۴ تا ۱۷ ساله، در قالب لیگ چندمرحله‌ای تولید شده است.

۲۰ گروه دختر و ۲۰ گروه پسر از ۲۰ استان کشور حضور دارند و شرکت‌کنندگان توانمندی‌ها را در زمینه‌های علمی، فنی، خلاقیت و کار گروهی نمایش می‌دهند.

«نقطه‌زن» محصول گروه اجتماعی شبکه دو با مشارکت مرکز سیمرغ و معاونت علمی، فناوری و اقتصاد دانش‌بنیان ریاست جمهوری است.

ضبط برنامه از ۳ شهریور آغاز شده و مجید ظریف و محمد صفدری تهیه‌کنندگان، علیرضا گرانیپایه کارگردان و نیما کرمی و علی خلیلی مجریان آن هستند.

صباخبر

۱۷ فیلم از ۱۴ کشور در بخش بین‌الملل جشنواره کودک

۱۷۳ فیلم خارجی متقاضی حضور در سی‌وهشتمین جشنواره بین‌المللی فیلم‌های کودکان و نوجوانان توسط هیئت انتخاب بخش بین‌الملل بازرینی و ۱۷ فیلم از میان آن‌ها انتخاب شدند.

در پایان این فرآیند، ۸ فیلم بلند سینمایی و پویانمایی و ۹ فیلم کوتاه از ۱۴ کشور برای حضور در بخش بین‌الملل انتخاب شدند که اسامی آن‌ها در آستانه برگزاری جشنواره اعلام خواهد شد.

پیش‌تر نیز اعلام شده بود ۱۷۷ اثر متقاضی حضور در بخش‌های مختلف ملی بوده‌اند که استقبالی بی‌سابقه در ادوار جشنواره محسوب می‌شود.

سی‌وهشتمین جشنواره فیلم‌های کودکان و نوجوانان با مشارکت بنیاد سینمایی فارابی و شهرداری اصفهان و به دبیری حامد جعفری در اصفهان برگزار خواهد شد.

صباخبر

سعید عقیقی، منتقد سینما:

حمید هامون، همان داریوش مهرجویی است

به مناسبت روز ملی سینما، نسخه اصلاح و مرمت‌شده فیلم ماندگار «هامون» ساخته داریوش مهرجویی، با حضور سعید عقیقی، منتقد مطرح سینمای ایران، در سالن «فردوس» موزه سینمای ایران به نمایش درآمد.

در ابتدای نشست، سعید عقیقی درباره نخستین مواجهه خود با «هامون» گفت: اولین باری که وارد اتاق تدوین حسن حسن دوست شدم، او در حال مونتاژ «هامون» بود. آن زمان منتقد جوان مجله فیلم بودم و حسن دوست بخش شمال و ساحل را تدوین می‌کرد. «هامون» در دور روز پایانی به جدول پخش هشتمین دوره جشنواره فیلم فجر رسید و نخستین اکرانش در سینما آفریقا شوکه‌کننده بود.

این منتقد درباره نگاه مهرجویی به شخصیت حمید هامون اظهار داشت: جمله کلیدی مهرجویی این بود که «هامون، خود منم!» او به این شخصیت نزدیک بود و حتی گفته بود تمام کت و شلوار و پیراهنی که خسرو شکیبایی در فیلم می‌پوشد، لباس‌های خود اوست.

عقیقی رمان «هرتزوگ» اثر سال بلو و فیلم «هشت و نیم» فدریکو فلینی را از منابع شکل‌گیری شخصیت هامون دانست و گفت: مهرجویی طرح «هامون» را از سال ۱۳۵۵ در ذهن داشت و به تدریج آن را تغییر داد. ایده تفنگ و شلیک از «هرتزوگ» گرفته شده است. به گفته او، هامون ترکیبی از روشنفکر دهه ۴۰، افکار صادق هدایت در «بوف کور» و شخصیت گوییلو در «هشت و نیم» است؛ با این تفاوت که الگوی مرشد او در فرهنگ ایرانی، علی عابدینی است.

وی با اشاره به حضور مهرجویی در فیلم گفت: نقاشی‌های مهشید را خود مهرجویی کشیده بود. به اعتقاد عقیقی، «هامون» نمونه روشنفکری است که در جست‌وجوی تعالی است اما تاملات هستی‌شناختی، روزمرگی و مسائل معاش او را فرسوده کرده‌اند.

عقیقی توان و انرژی فیلم را حیرت‌انگیز دانست و تاکید کرد: تماشاگر سال ۱۳۶۹

صباخبر

با رفت و برگشت فیلم میان زمان‌ها و ذهنیت‌های مختلف همراه شد؛ اتفاقی که حاصل بدعت‌های فیلمنامه و تدوین بود.

او افزود: این انرژی از دانش فلسفی مهرجویی نمی‌آید، بلکه از درون انسانی می‌آید که خودش را تماماً در فیلم گذاشته است.

عقیقی در پایان با تاکید بر جمله «حمید هامون، همان داریوش مهرجویی است»، گفت: خسرو شکیبایی درباره این نقش معتقد بود اگر همه زندگی‌اش را برای آن نمی‌گذاشت، باید چه می‌کرد. هامون میان کابوس، رویا و زندگی واقعی در نوسان است؛ شخصیتی که در نهایت، «بدون دست علی عابدینی» تمام شد. نمایش «هامون» بخشی از برنامه نمایش آثار مرمت‌شده سینمای ایران به مناسبت روز ملی سینما و با همکاری فیلمخانه ملی ایران است. این فیلم محصول سال ۱۳۶۸ است و خسرو شکیبایی، بیتا فرهی و عزت‌الله انتظامی در آن ایفای نقش کرده‌اند.

واکنش خشمگین ایلان ماسک به مستندش

الکس گیبینی، مستندساز برنده اسکار که پیش‌تر فیلم‌هایی درباره فروپاشی شرکت انرون، ویکی‌لیکس و ولادیمیر پوتین ساخته، این هفته مستند «ماسک» را در جشنواره فیلم ونیز برای نخستین بار به نمایش گذاشت و ایلان ماسک را «به شدت خطرناک» توصیف کرد. ماسک در پست‌هایی در شبکه اجتماعی «X» از این فیلم انتقاد کرد و آن را «یک حمله تخریبی که به هدف نمی‌خورد» خواند. او همچنین مدت زمان چهار ساعته مستند را به گفته او، یکی از نقاط ضعف آن دانست. ماسک در پاسخ به کاربری که گفته بود پیش از این مستند نام‌گین را نشنیده، گفت: «این یک عملیات روانی برنامه‌ریزی‌شده» است. او همچنین مدعی شد گیبینی «صفر درصد صداقت» دارد و فیلم‌هایش «به شدت کسل‌کننده» هستند. رادیو ملی آمریکا گزارش داد وکیل ماسک نیز گیبینی را به دلیل افترا تهدید به پیگرد قانونی کرده است.

گیبینی در نشست خبری فیلم در ونیز گفت افرادی که برای مستند با آنها تماس گرفته، با حس ترس روبه‌رو بوده‌اند.

ایسنا

رابرت دنیرو باز هم خدمت ترامپ رسید

رابرت دنیرو، بازیگر برنده دو جایزه اسکار، در جریان مصاحبه‌ای برای تبلیغ فیلم جدیدش «مرد نجواگر»، بار دیگر از دونالد ترامپ و هوادارانش انتقاد کرد و بار دیگر در صدر اخبار قرار گرفت.

دنیرو که به تازگی ۸۳ ساله شده است، درباره ویدیویی تولیدشده با هوش مصنوعی که نسخه‌ای جعلی از او را برای تمسخر منتقدان ترامپ نشان می‌دهد، گفت دیگر هنگام صحبت درباره دولت ترامپ از واژه «امید» استفاده نمی‌کند و تاکید کرد: «آنها باید بیرون رانده شوند».

این بازیگر همچنین هشدار داد ترامپ می‌تواند نه تنها آمریکا، بلکه دیگر نقاط جهان را نیز نابود کند. او در پاسخ به استفاده مکرر ترامپ از عبارت «سندرم اختلال روانی ترامپ»، این ادعا را که انتقاد از رئیس‌جمهور غیرمنطقی است، رد کرد.

دنیرو برخی هواداران وفادار ترامپ را که فارغ از شرایط همچنان از او حمایت می‌کنند، بخشی از یک «فرقه» دانست و تاکید کرد منظورش همه رأی‌دهندگان ترامپ نیست. اظهارات او واکنش کاخ سفید را به دنبال داشت.

مهر